

מורכב קצת!

יש 3 גישות למנלן שראשית הגז אינו נוהג בקדשי בדק הבית (בקדשי מזבח אין צורך בדרשה).

ישנן שתי דרשות אפשריות. כמו כן, ישנן שלוש אפשרויות של "מה הוקדש", ולכל אחת מהן יש שני סוגי הקדש: קדשי מזבח או קדשי בדק הבית.

תחילה נציג את הרקע הנדרש ואת הנתונים היסודיים. לאחר מכן נציג את הניתוח באמצעות טבלה, המחולקת לפי שלוש האפשרויות של "מה הוקדש", ובתוך כל אחת מהן לפי סוג ההקדש. כל אלה ייבחנו לאור שתי הדרשות האפשריות.

בתאים המוקפים במסגרת עבה מסומנות שלוש הגישות.

2 דרשות:

- "גז צאנך" - ולא צאן הקדש
- "גז צאנך תתן" - מי שאין מחוסר אלא גזיזה ונתינה – למעט כשמחוסר גם פדיה

יש לנתח על 2 מימדים:

מה הוקדש:

- כלל הבהמה (כולל שער שיגוז)
- הבהמה חוץ משער שיגוז (ומכחישת העור ע"י הגיזה)
- רק השער שיגוז

סוג ההקדש:

- למזבח
- לבדק הבית

יש איסור "לא תגוז" ב- :

- בקדשי מזבח – מדאורייתא
- בקדשי בדק הבית – רק מדרבנן

אם הגיזה מוקדשת, אז כדי להתיר לתת לכהן, צריכים קודם **לפדות** את הגיזה

האם כדי לפדות, צריכים **העמדה** והערכה?

- בקדשי מזבח – צריכים
- בקדשי בדק הבית – מחלקת האם צריכים

במציאות לי ניתן לעשות העמדה לגיזה

כשגוזזים, זה מכחיש את העור

משנתנו

ראשית הגז אינו נוהג במקודשים

מנלן - דרשה

כנ"ל, יש 2 דרשות:

- "גז צאנך" - ולא צאן הקדש
- "גז צאנך תתן" - מי שאין מחוסר אלא גזיזה ונתינה – למעט כשמחוסר גם פדיה

וכנ"ל, יש לנתח על 2 מימדים:

מה הוקדש:

- כלל הבהמה (כולל שער שיגוזז)
- הבהמה חוץ משער שיגוזז (ומכחישת העור ע"י הגיזה)
- רק השער שיגוזז

סוג ההקדש:

- למזבח
- לבדק הבית

להלן הניתוח בתוך טבלה.

שלושת התאים עם המסגרת העבה מכילים את שלושת הגישות ל מנלן / באיזה מקרה / לפי איזו שיטה

"גז צאנך תתן" - מי שאין מחוסר אלא גזיזה ונתינה – למעט כשמחוסר גם פדיה	"גז צאנך" - ולא צאן הקדש	דרשות: <u>מה הוקדש</u> <u>סוג ההקדש</u>	
	יש צורך בדרשה כי אין איסור דאורייתא (רק מדרבנן) של "לא תגוז" והייתי חושב שמחוייב לפדות את הגיזות כדי לאפשר לתת לכהן זה רלוונטי רק לשיטה שאין צורך בהעמדה והערכה בקדשי בדק הבית (אחרת א"א לפדות מאחר ולא ניתן להעמיד גיזות)	הוקדשה לבדק הבית	בהקדיש כלל הבהמה
	אין צורך בדרשה כי יש איסור "לא תגוז" - ולכן אסורה אפילו בלי הדרשה	הוקדשה למזבח (לקרבן)	
	(לא מדובר בפדייה, אלא) יש צורך בדרשה לגיזה שהיתה "חוץ" להקדשה – שמכל מקום פטורה מלתת לכהן	הוקדשה לבדק הבית	בהקדיש חוץ מגיזה (וכחישה ¹)
	אין צורך בדרשה כי פשטה קדושה בכולה – לכו"ע בהקדיש דבר שהנשמה תלויה בה וכאן הרי ההקדיש אל כל הגוף כולל הראש, הלב, וכו' ולכן אינו מועיל "חוץ מגיזה"	הוקדשה למזבח (לקרבן)	
² רבא: הייתי חושב שמחוייב לפדות - ואין שייך כאן העמדה והערכה – כי זה כתוב (רק) גבי מקדיש בהמה עצמה		הוקדשה לבדק הבית	בהקדיש גיזה (בלבד)
לא רלוונטי (א"א להקדיש לקרבן רק הגיזה)		הוקדשה למזבח (לקרבן)	

¹ אחרת הרי גיזה מכחישה את העור ולכן אסור לגזז (שמזיק הקדש)

² מה רבא עושה (דורש) עם "גז צאנך" ? זה נושא הסוגיא הבאה

הערה: מדובר בסוגיה מורכבת יחסית. תחילה נציג סקירה יסודית של הנושא, ובהמשך נסכם את הדברים בטבלה מסודרת.

מקרה כללי: שותפות בגיזה

- **תת-מקרה-1:** עם נכרי → לכו"ע **פטור** מראשית הגז
- **תת-מקרה-2:** עם ישראל → מחלקת האם (גם כאן) פטור:
 - רבי אילעי – **פטור**
 - רבנן - **חייב**

יש שתי גישות לפרש את המחלקת של תת-מקרה-2 (הגישה הראשונה מתפצלת לשתיים) מבוסס על פסוק:

"**ראשית דגנך תירושך ויצהרך**" → בתרומה

וראשית גז **צאנך** תתן לו" → בראשית הגז

גישה 1:

רבי אלעאי: רישא של הפסוק ממעטת בתרומה שותפות עם נכרי ומקשינן סיפא לרישא לכן מיעוט הסיפא מיותר לגבי נכרי ומשתמשים בו לישראל

רבנן: ① לא מקשינן לרישא

② סוברים שהרישא אינה ממעטת שותפות

גישה 2:

רבי אלעאי: מיעוט (בסיפא) מקיף גם נכרי וגם ישראל כי שניהם זהים מבחינה שאינם **צאנך**

רבנן: ישראל פחות נוטה להתמעט כיון שהוא (לעות נכרי) בר חיוב

רקע

בסוגיא הקודמת מיעוטו מ" **צאנך** " (בסיפא דקרא) את צאן של **הקדש** ורבא לא הסכים. בסוגיא זו ממעטים משהו אחר (את של **שותפות**) – ורבא יסבור כזה

פסוק

"**ראשית דגנך תירושך ויצהרך**" → בתרומה

וראשית גז **צאנך** תתן לו" → בראשית הגז

כמה נקודות:

- יש שיטה שהרישא של הפסוק ממעטת מחיוב **תרומה** את דגן של שותפות עם **נכרי** (לא גם של ישראל – ממעטים רק את היותר הגיוני) ויש שיטה שאינה ממעטת שותפות
- סיפא של הפסוק ממעטת מחיוב **ראשית הגז** את דגן של שותפות – עם מי? **מחלקת:**
 - **רבי אלעאי:** עם (גם) ישראל
 - **רבנן:** עם (רק) נכרי

שיטות:		מקרים	
רבי אלעאי	רבנן	עם נכרי	דין: באיזה שותפות יש פטור מראשית הגז
פטור	חייב	עם ישראל	טעמי המחלקת (2 אפשריות)
פטור לשותפות עם נכרי כבר יודעים מהיקש לרישא דקרא (בתרומה ממעטים שותפות עם נכרי) לכן מיעוט דסיפא (בראשית הגז) בא למעט (גם) שותפות עם ישראל	2 אפשריות: 1. אינם מקישים לרישא דקרא ¹ 2. סוברים כשיטות שבתרומה שותפות עם נכרי אינה פטורה	① האם מקישים לרישא (או האם הרישא פטורה)	
המיעוט מתייחס גם לישראל כי אינו מיוחד לך (גם בנכרי וגם בישראל)	ישראל פחות נוטה לפטור מאשר נכרי כיון שישראל (לעומת נכרי) הוא בר חיוב	② האם המיעוט מוגבל לנכרי או לא	

¹יש שקלא ותריא בין רבנן ורב אילעי להסביר למה מקישים / אין מקישים – לא נכנס לזו

כנ"ל בסוגיא הקודמת, רבי אלעאי סובר שבראשית הגז, שותפות עם (אפילו) ישראל **פוטרת**.

רבא אמר שב-10 מצוות אחרות, רבי אלעאי מודה שבשותפות עם ישראל **חייב**.

בטבלה נציג את עשרת המצוות, ולצד כל אחת:

- מנלן שחייב
- מדוע אחרת היינו פוטרים
- מה כן לומדים מהנ"ל במקום ללמוד לפטור

אמוראים אחרים חולקים על רבא וסוברים שב-3 מתוך 10 המצוות, רבי אלעאי **פוטרי**.

זה יוצג בטבלה נפרדת.

רקע

כנ"ל בסוגיא הקודמת, רבי אלעאי סובר שבראשית הגז, שותפות עם (אפילו) ישראל **פוטרת**

פירוט-1

רבא: ב-10 מצוות אחרות המופיעות בטבלה למטה, רבי אלעאי מודה שבשותפות עם ישראל **חייב**:

המצוות	מנלן ששותפות (עם ישראל) חייב	אע"ג דהו"א שבשותפות (עם ישראל) פטור כי... (עם ישראל פטור)	אז מה כן לומדים ממנו (במקום ללמוד שבשותפות עם ישראל פטור)
תרומה	"תרומתכם"	"דגנך"	לפטור שותפות עם נכרי
חלה	• הו"א: "עריסותיכם"¹ • מסקנא: "ראשית" – לומדים לחומרא מראשית אצל תרומה - לחייב	"ראשית" – לומדים מראשית הגז - לפטור	לומדים מתרומה (לחומרא) לחייב (כפי המסקנא מימין)
פאה	"ובקצרכם את קציר ארצכם"	"שדך"	לפטור שותפות עם נכרי
בכור	"ובכורות בקרבם וצאנכם"	"כל הבכור אשר יולד בבקרך וצאנך"	לפטור שותפות עם נכרי
מזוזה	"למען ירבו ימיכם וימי בניכם"	"ביתך"	דרך ביאתך (מן הימין)
מעשר	"מעשרותיכם"	"מעשר דגנך"	לפטור שותפות עם נכרי
מתנות כהונה (זרוע לחיים וקיבה)	• הו"א: "מאת זובחי הזבח"² • מסקנא: נתינה – לומדים לחומרא מנתינה אצל תרומה - לחייב	"ונתן" – ואיכא ללמוד נתינה→נתינה מראשית הגז - לפטור	לומדים מתרומה (לחומרא) לחייב (כפי המסקנא מימין)
ביכורים	"ביכורי כל אשר בארצם"	"ארצך"	למעט חוץ לארץ
ציצית	"על כנפי בגדיכם"	"כסותך"	למעט טלית שאולה (למשך 30 ימים)
מעקה	"כי יפול הנופל ממנו" – מכל מה שיפול ממנו	"לגגך"	למעט בתי כנסיות ובתי מדרשות

¹ לפי המסקנא, לומדים מ"עריסותיכם" את השיעור המינימלי לחייב חלה: כדי עריסותיכם

² לפי המסקנא, לומדים מ"מאת זובחי הזבח" שאפשר לכהן לתבוע את המתנות מהשוחט (אע"ג שאינו בעל הבהמה)

אמוראים אחרים חולקים על רבא וסוברים שב-3 מתוך 10 המצוות, רבי אלעאי פוטר:

1. בכור
2. מתנות כהונה
3. תרומה

הפירוט בטבלה:

המצוות	מנלן ששותפות (עם ישראל) פטור	אע"ג דהו"א שבשותפות (עם ישראל) חייב כי... ישראל חייב	אז מה כן לומדים ממנו (במקום ללמוד שבשותפות עם ישראל חייב)
בכור	"כל הבכור אשר יולד בבקר וצאנו"	"ובכורות בקרב וצאנו"	של כלל ישראל
מתנות כהונה (זרוע לחיים וקִיבה)	"ונתן" – ואיכא ללמוד • נתינה → נתינה מראשית הגז או מתרומה – לפטור ¹	- הו"א: "מאת זובחי הזבח"² - מסקנא: נתינה – לומדים לחומרא מנתינה אצל תרומה - לחיוב	לומדים מתרומה (לחומרא) לחיוב (כפי המסקנא מימין)
תרומה	"דגנ"	"תרומתכם"	לפטור שותפות עם נכרי(?)

¹ מזה שלומד מראשית הגז ולא מתרומה לחיוב, מוכח שהוא פוטר גם בתרומה

כנ"ל בסוגיא הקודמת, רבי אלעאי סובר שבראשית הגז ובמתנות כהונה, שותפות עם (אפילו) ישראל **פטור** ולומד זה בגזירה שוה נתינה→נתינה מתרומה.

מזה שרבי אלעאי לומד ראשית הגז ומתנות מתרומה **לפטור** שותפות עם ישראל,

ניתן להניח שהוא לומד עוד דינים בראשית הגז ומתנות מתרומה

אבל יש דינים שאינו לומד מטעמים שונים.

כל זה מפורט בטבלה להלן:

פירוט

השאלה/דין	הדין בתרומה	לפי רבי אילעאי - הדין במתנות / ראשית הגז - האם לומדים מתוך גזירה שוה נתינה→נתינה מתרומה?	מדוע אינו זהה לתרומה
ששותפות (עם ישראל) פטור ?	פטור	✓	
בחוץ לארץ פטור ?	פטור ¹	✓	
טובלת ?	טובלת	² ראשית הגז אינה טובלת	"וראשית גז צאנך תתן לו" – ראשית מיותר – ללמד אין לך בו אלא מראשיתו ואילך
חייבים מיתה וחומש?	חייבים	ראשית הגז פטור	מיעוטים: • "ומתו בו" • "ויוסף עליו"
יש מעשרות אחריו	יש	בראשית הגז אין	"וראשית גז צאנך תתן לו" – אין לך בו אלא ראשית בלבד
מחדש על הישן - לא	לא	בראשית הגז ✓	
גדל בפטור - פטור	פטור	בראשית הגז ✓ (חולק על משנתו)	
ממין על שאינו מינו – לא	לא	בראשית הגז ✓	
צריכים ששיריה ניכרים	צריכים	בראשית הגז ✓	

¹ גם לומדים לראשית הגז (שפטור בחו"ל)

² לא ברור לי מדוע מתייחסת (משורה זו ולמטה) לראשית הגז בלבד ולא גם למתנות (זרוע לחיים וקיבה)

סקירה כללית

"האידנא נהוג עלמא כהני תלת סבי":

- כרבי אלעאי - בראשית הגז - (ומתנות) שאינו נוהג בחוץ לארץ
- כר"י בן בתירא - בדברי תורה - ש"אין מקבלים טומאה" (שבעל קרי אינו צריך לטבול לפני שילמד תורה)
- כרי יאשיה - בכלאים - שחייב רק אם יזרע חיטה ושעורה וחרצן במפולת יד

סוגיא - דף קלו:קלז. - נושא: מדוע המשנה אינה מזכירה שיש חומר בראשית הגז (לעומת מתנות) שנוהג גם בטרפות

סקירה כללית

משנתנו (שאינה מזכירה שיש חומר בראשית הגז - לעומת מתנות -שנוהג גם בטרפות) סוברת כשיטת ר"ש שראשית הגז אינו נוהג בטרפה.

הסוגיא גולשת לבחון מה טעמו של ר"ש. יש הוה אמינא ופירכא עליו (מבוססת על כך שקבענו שמשנתנו סוברת כר"ש) ויש מסקנא עם קושיא עליו ותירוץ.

רקע

מקרה

גז של טריפה

שאלה

האם פטורה מראשית הגז

דין - מחלקת

- חכמים - חייבת
- ר"ש - פטורה

הערה

בסוף הסוגיא יש סטיה לבחון טעמו של ר"ש

משנתנו

יש חומרות במתנות (זרוע לחיים וקיבה) לעומת ראשית הגז...

קושיא

מדוע משנתנו אינה מזכירה שיש חומרא הפוכה: בראשית הגז - שחייב גם בטרפה (לעומת מתנות)

תירוץ

משנתנו סוברת כר"ש (שכנ"ל פוטר טרפה מראשית הגז)

סטיה-מנלן

מגליה לר"ש (שטרפה פטורה מראשית הגז)

הוה אמינא

גזירה שוה: נתינה→נתינה ממתנות

אם הוא לומד גזירה שוה נתינה→נתינה ,
 אז היה גם לומד ראשית הגז מתרומה (גם בתרומה כתוב נתינה) **שאינו נוהג** בחוץ לארץ
 – והרי אמרנו שמשנתנו סוברת כר"ש ומשנתנו אומרת שראשית הגז **נוהג** גם בחוץ לארץ!

מסקנא

גזירה שוה צאן→צאן **ממעשר** (**שפטורה** בטריפה)

קושיא

למה אינו לומד (לחומרא) צאן→צאן מבכור (**שחייב** בטריפה)

והרי יש יותר בחינות של דמיון בין ראשית הגז **לבכור** מאשר בין ראשית הגז **למתנות**

(הגמרא מזכירה את כולם – לא נכנס לזה)

תירוץ

יש דמיון בין ראשית הגז **למתנות** (לעומת **לבכור**) ששניהם בפשוטים (ז"א לאו דוקא בבכור) וזה יותר מכריע **ממספר** הדמיונות